

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.135 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, ухвалила рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія на підставі прилюдного захисту дисертації «Українські прислів'я та приказки: генеза жанру» 28 грудня 2023 року.

Лозовицька (Шимків) Ярина Володимирівна, 29.04.1996 року народження, громадянка України, освіта повна вища. У 2018 році закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка, здобула освітній ступінь магістра за спеціальністю «Філологія» та отримала професійну кваліфікацію «Викладач української мови та літератури. Фольклорист».

З 09.2019 р. по 09.2023 р. навчалася в аспірантурі на кафедрі української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка, форма навчання очна (денна).

Працює викладачем української мови КЗ ЛОР Львівського фахового коледжу декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша; асистентом кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка.

Дисертацію виконано на кафедрі української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: Пилипчук Святослав Михайлович, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Здобувачка має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Шимків Я. Шляхи поповнення паремійного фонду: історія дослідження питання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2021. С. 146–153
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-6-22>
2. Шимків Я. До проблеми міжжанрових взаємозв'язків у фольклорі: анекдот – прислів'я. *Закарпатські філологічні студії*. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2021. Вип. 18. С. 310–316.
DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.55>

3. Шимків Я. Питання походження паремій у фольклористичних студіях Івана Франка. *Закарпатські філологічні студії. ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2022. Вип. 25, Т. 2, С. 241–248.

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.44>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Івашків Василь Михайлович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української фольклористики ім. Ф. Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, без зауважень.

2. Лабашук Оксана Василівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української та зарубіжної літератур Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Певні перестороги викликає формулювання об'єкту і предмету дослідження. Як об'єкт вивчення дослідниця визначає «український паремійний репертуар», а предметом дослідження є «українські народні прислів'я та приказки, зафіксовані в збірниках» (с. 16). На мою думку, предмет дослідження визначає, які саме суттєві риси об'єкта повинні бути розглянуті. Таким чином, об'єкт дослідження можна сформулювати як паремії, опубліковані у збірниках, тоді предметом дослідження виступатиме генеза жанру.

2. З попереднього зауваження випливає наступне уточнення. Що власне є об'єктом дослідження у роботі? З одного боку здобувачка говорить, що досліджує паремії, визначаючи їх як своєрідний метажанр, а саме: «прислів'я, приказки, прикмети, прокльони, примовки, вітання, побажання, каламбури, анекдоти, тости, загадки, формули прощання та інші словесні образні мініатюри, що закріпилися як усталені формули, мовні кліше» (с. 22). З іншого боку – предметом її уваги (особливо у другому розділі) стають власне прислів'я та приказки.

3. Наступні міркування стосуються не так самої роботи, як усталених форм репрезентації наукових досліджень, які прийняті в українському науковому дискурсі. Дослідниця зазначає: «З'ясування генези паремій – ключ до правильного та об'єктивного розуміння жанру» (с. 14; с. 99). На мою думку, не може бути абсолютно об'єктивного розуміння об'єкту наукової роботи, адже кожне дослідження проводиться суб'єктом, тому є суб'єктивним. Видається, що тут підмінюються поняття об'єктивний/суб'єктивний та упереджений/неупереджений

4. Надзвичайно цікавими є спостереження за сучасними джерелами поповнення паремійного фонду українців. З початком війни у нашому лексиконі з'явилися такі слова як «затридні», «кімити», «задвохсотити», «де бахнуло», «бавовна», «чотири

п'ять нуль», «чорнобаїти», «макронити» (с. 98). У зв'язку з цим виникає запитання, які шляхи появи нових паремій у сучасному українському фольклорі бачить дисертантка?

3. Наумовська Олеся Владиславівна, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фольклористики Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Попри логічну дослідницьку стратегію роботи, некоректним видається саме формулювання в рукописі дисертації предмету дослідження – «українські народні прислів'я та приказки, зафіксовані в збірниках», що, по суті, не орієнтує на наукову проблему, а становить об'єкт дослідження (порівн. – «український паремійний репертуар»).
2. Висновки дисертації ґрунтовні, вони вповні підсумовують результати дослідження. Однак, ймовірно, переобтяжені згадкою-зверненням до наукових здобутків українських фольклористів, чиї міркування потверджує аналіз, здійснений дисертанткою.
3. З огляду на необхідність об'єктивного студіювання генези українських прислів'їв і приказок, ймовірно, варто було би взяти до уваги також функціонування цих жанрів у сучасному вжитку та оприявлення жанрових ознак у новотворах сьогодення.

4. Гарасим Ярослав Іванович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української фольклористики імені Філарета Колесси Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Насамперед авторці попри здійснення досить об'ємного текстологічного аналізу значної кількості паремій у другому розділі не вдалося до кінця розмежувати дві, як на мене, дещо відмінні дослідницькі проблеми: генеза жанру і генеза наративно-змістовної канви фольклорних текстів. У першому випадку, очевидно, йдеться про динаміку тих формо-смилових ознак та жанрових критеріїв, якої зазнають прислів'я і приказки у процесі побутування чи залежно від комунікативної ситуації. З іншого боку докладне з'ясування ембріогенези виключно змістових компонентів окремих зразків є питанням не так генологічної теорії, як текстологічної практики і джерелознавства.
2. При аналізі процесу систематичного поповнення паремійного фонду головну увагу у роботі приділено міжжанровим взаєминам та явищу факультативності як внутріжанровому резерву творення нових зразків. Натомість дещо на периферії пошукових інтересів авторки залишилася проблема іншомовних запозичень та адаптації, скажімо, текстів біблійної чи античної мудрости в умовах українських реалій. Цікаво було би дізнатися, у який період нашої національної історії така

інтелектуально-духовна інвазія була найчастотнішою і з чим це можна було би пов'язати.

3. Структура дисертації є добро продуманою і доволі логічною. Водночас викликає певне застереження доцільність введення окремого вступу для першого розділу, який до того ж за обсягом перевершує вступну частину до всієї роботи. Якщо такий підхід мав на меті розставити чіткі акценти стосовно розуміння природи жанру паремій та конкретизувати власну генологічну позицію, то, на мій погляд, його варто було оформити як останній підрозділ першого розділу після огляду публікацій і досліджень прислів'їв і приказок.

4. Не практикуючи загалом зауважень до обов'язкових компонентів Вступу, які є своєрідними науково-номенклатурними loci communes усіх дисертаційних розвідок, все ж таки зауважу, що диференціацію предмету й об'єкту дослідження у роботі навряд чи можна вважати вдалою без додаткового уточнення.

5. Татаренко Алла Леонідівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янських мов ім. І. Свенціцького Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Цікавою є проблема інтернаціоналізації приповідок та їхніх варіацій. Так, авторка наводить свідчення Івана Франка, який у Тернополі чув анекдот про «Марію Тересу, яка почувши, що десь там у галицьких горах люди гинуть з голоду, мала сказати: «Ах, бідні люди! Не мають хліба! Але чому ж вони не їдять булки?». Дослідниця наводить цей приклад, аналізуючи приповідку «Голодний єсь хліба, то їдж сир» з «Галицько-руських народних приповідок». Було би доречно, можливо, згадати і французьку королеву Марію-Антуанетту, якій приписується така порада, що могло би стати причинком до теми циркулювання оповідного матеріалу (легендарна фраза приписується як дружині Людовика XVI, так і дружині Людовика XIV Марії Терезі). У Галичині, припустімо, могли мати на увазі (й) імператрицю Марію Терезію.

2. Цікавими є спостереження щодо іншомовних вкраплень (приповідка «A widziesh!» (с. 179)). Гадаємо, що цю фразу можна було б транслітерувати або записати польською, а польськомовний анекдот, джерелом якого є аудіозапис, зафіксувати польською.

3. Додаткової цінності роботи додає бажання авторки збагатити арсенал паремій новими прислів'ями та приказками. Сподіваємося, що у майбутньому дослідниця продовжить вивчення цієї проблеми, дотримуючись при відборі критеріїв відповідного жанру.

Загальна оцінка роботи і висновок.

Дисертація Лозовицької (Шимків) Ярина Володимирівни на тему «Українські прислів'я та приказки: генеза жанру» є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності. У

роботі досліджено генезу українських прислів'їв та приказок. Розглянуто основні шляхи поповнення паремійного фонду, окреслено тісні міжжанрові зв'язки за схемами «анекдот–паремія», «казка–паремія», «байка–паремія», «оповідання–паремія», проаналізовано здобутки національної пареміології у розгляді питання генези паремій, на конкретних прикладах проаналізовано процес редукції об'ємних фольклорних жанрів до лаконічної формули приповідки.

Дисертаційна робота Лозовицької (Шимків) Я. В. **«Українські прислів'я та приказки: генеза жанру»** за змістом, рівнем наукової новизни, практичним значенням та характером висновків відповідає галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія та сучасним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – **Лозовицька (Шимків) Ярина Володимирівна** – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – 0 (німає) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.135 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Лозовицькій (Шимків) Ярина Володимирівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.135

проф. Василь ІВАШКІВ

